

УДК 712.3; 72:012

ЧИННИКИ ТА УМОВИ ФОРМУВАННЯ ОБ'ЄКТІВ САДОВО-ПАРКОВОГО МИСТЕЦТВА УКРАЇНИ ТА СУЧАСНОГО ЛАНДШАФТНОГО ДИЗАЙНУ

АБИЗОВ Вадим¹, ДУДАРЕЦЬ Володимир²

¹ Київський національний університет технологій та дизайну, Україна

² Український Гуманітарний Інститут, м. Буча, Україна
vaddimm77@gmail.com, dudarets@gmail.com

У дослідженні комплексно розглядаються питання розвитку сучасного ландшафтного дизайну на засадах садово-паркового мистецтва України, а також розглянуто взаємозв'язок чинників та умов формування об'єктів садово-паркового мистецтва та ландшафтного дизайну. Проаналізовано такі основні чинники як: соціально-економічні та культурологічні, містобудівні та природно-ландшафтні, ергономічні, художньо-естетичні та екологічні, структурно-типологічні та технічні.

Ключові слова: *дизайн середовища, ландшафтний дизайн, чинники.*

ВСТУП

Садово-паркове мистецтво, як передумова створення ландшафтного дизайну є невід'ємною складовою історико-архітектурної спадщини України. Перспективи розвитку дизайну архітектурного середовища в кордонах України були досліджені вітчизняними науковцями, серед яких В. Абизов, О. Білоус, К. Гамалія [1-4] та інші. Ці автори приділяли значну увагу питанням ландшафтного дизайну середовищних систем і об'єктів. Аналізом та дослідженням палаццо-паркових комплексів України займалися такі вчені, як І. Ігнаткін, Ю. Нельговський, В. Тимофійко, І. Косаревський, І. Родичкін, О. Михайлишин та інші.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ:

Сучасний ландшафтний дизайн, що є комплексною творчою діяльністю по формуванню гармонійного предметно-просторового середовища, неможливо розглядати поза контекстом соціально-економічних, культурологічних, середовищних, структурно-типологічних, технічних, естетичних, та інших чинників архітектурного середовища. В багатьох вітчизняних та закордонних наукових дослідженнях певним чином розглядаються різноманітні фактори та умови, що визначають ландшафтний дизайн середовищних систем і об'єктів. В той же час необхідним є проведення комплексного розгляду і структурного аналізу всіх чинників і умов, які обумовлюють формування об'єктів дизайну загалом і ландшафтного дизайну зокрема, що властиве і сучасному предметному середовищу з урахуванням динаміки та перспективи його змін. Такий аналіз надає можливість

враховувати тенденції та перспективи розвитку дизайну, глибше уявляти природу формування середовищних об'єктів та бути корисним для їх комплексного ландшафтного проектування і художнього конструювання [1]. Метою даного дослідження є виявлення основних чинників та умов формування об'єктів садово-паркового мистецтва та сучасного ландшафтного дизайну.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ:

Проводячи аналіз розвитку дизайну архітектурного середовища слід зупинитися на провідних чинниках формування садово-паркового мистецтва та сучасного ландшафтного дизайну. До соціально-економічних та культурологічних чинників в формуванні об'єктів ландшафтного дизайну належить соціально-економічний стан розвитку суспільства, існуючі та перспективні потреби й можливості населення, регіональні особливості, соціально-демографічна структура населення, забезпеченість житловими умовами та соціально-культурною інфраструктурою [1]. Соціально-економічні характеристики багато в чому визначають функціонально – просторову та композиційну структуру об'єктів садово-паркового мистецтва та ландшафтного дизайну. Соціальні потреби та фінансово-економічний стан замовників не можуть не впливати на обрання форм і засобів створення середовища в цілому і ландшафтного дизайну зокрема, починаючи з благоустрою парків та скверів та закінчуючи формуванням містобудівних утворень та комплексів. Побудова і формування садово-паркових композицій - процес тривалий і багатовимірний, який був пов'язаний не тільки з історичними періодами розвитку, але на пряму залежав від економічних можливостей власників того чи іншого ландшафтного об'єкта.

До містобудівних та природо-ландшафтних чинників слід віднести формування і розвиток населених пунктів, що включають садово-паркові об'єкти України. Ці процеси відбувалися під впливом складних політичних і соціально-економічних умов. Згідно з даними архівних та літературних джерел заснування міст Лівобережної та Правобережної України здійснювалось переважно при палацах та замках власників, де мешканці цих міст знаходили прихист від ворожих нападів, що є аналогічним прикладом щодо походження містечок поблизу пам'яток старовини Західної Європи в часи середньовіччя. Комплексне дослідження містобудівних умов при зведенні садово-паркових об'єктів України значно утруднює той факт, що в українських архівах плани міст XVIII початку XIX століття згідно з дослідженням В. Вечерського [5] майже не представленні. Узагальнюючи проблему взаємозв'язків ландшафтного дизайну та історичних об'єктів садово-паркового мистецтва, які активно сприяють комплексному формуванню сучасного міста, слід пам'ятати про такі території як прибудинкові ділянки, площі, міські вулиці, береги водоймищ і звичайно сквери сади і парки. Містобудівні та природо-географічні чинники включають кліматичні, природно-ландшафтні та інші різноманітні характеристики навколишнього природного середовища. Тому, враховуючи це, важливим є активне використання історичних садово-паркових ландшафтів та розширення рекреаційних можливостей населених пунктів, покращення

містобудівної ситуації, відновлення природно-кліматичної ситуації в кордонах району та міста за рахунок використання об'єктів ландшафтного дизайну, створення відповідних умов для їх формування уздовж водойм і річок.

До ергономічних чинників, які багато в чому визначають дизайн предметно-просторового середовища, а відтоді і ландшафтного дизайну належать: антропометричні, психофізіологічні та естетичні у відповідності до різноманітних функціональних можливостей та особливостей людини, щодо предметно-просторового середовища та умов праці і відпочинку. Для екологічних чинників, як і для природно-географічних та ергономічних, характерна їх стабільність в часі. Таким чином, досить стабільні протягом тривалих хронологічних періодів є екологічні, ергономічні, та художньо-естетичні чинники, що визначають основу дизайнерського вирішення у частині створення сприятливих умов життєдіяльності людини та захисту її від різноманітних негативних впливів зовнішнього середовища. В другій половині XIX століття, поряд з виділенням конструктивних елементів палацових споруд, художньо-декоративна пластика стає важливим засобом оздоблення навколишнього середовища садово-паркових об'єктів.

До структурно-типологічних чинників, які впливають на формування та розвиток об'єктів міського середовища, належать: особливості типології житлових і громадських будівель та різноманітних ландшафтних територій, удосконалення та розвиток архітектурно-планувальної структури цивільних будівель і споруд та елементів їх благоустрою й облаштування. Розвиток науково-технічного прогресу зміна соціальних, культурних і духовних потреб населення зумовлює перманентні перетворення функціонально-технологічних середовищних об'єктів дизайну, а відтоді і об'єктів ландшафтного дизайну [1].

Структурно-типологічні чинники дозволяють визначити архітектурно-планувальне рішення історичних комплексів в формах бароко, класицизму, ампіру, в поєднанні з народною архітектурою та відрізнити основні типи садово-паркових споруд та об'єктів ландшафтного дизайну. Організація структури міського благоустрою в кожному конкретному випадку впливає на зміну об'єктів, ландшафтного середовища, а разом з тим і на їх дизайн.

До технічних чинників, які знаходяться в тісній взаємодії з функціонально-типологічними, належать: впровадження нових будівельних матеріалів, розвиток конструктивних, інженерних систем та інформаційних технологій. Сучасний ландшафтний дизайн із застосуванням нових технічних засобів та поширенням іноваційних технологій створив сприятливі умови для формування новітніх ландшафтних утворень різного технічного характеру під назвою арт-ландшафти, серед яких отримали поширення: ландшафтні інсталяції, артефакти, кінематичні ландшафти, ландшафти з штучними елементами тощо. Виходячи з історичного аналізу садово-паркової архітектури слід зауважити, що особливе місце займає архітектурно-конструктивна організація таких елементів, як декоративні містки, парадні входи, альтанки, павільони, навіси, та інші, що отримали своє застосування у більшості сучасних об'єктів ландшафтного дизайну.

ВИСНОВКИ

Дослідженням визначено, що на формування архітектурного середовища ландшафтних об'єктів України впливають соціально-економічні та культурологічні, містобудівні та природо-ландшафтні, ергономічні, художньо-естетичні, екологічні, структурно-типологічні та технічні чинники, серед яких: соціально-економічні та культурологічні чинники залежать від соціально-економічного стану розвитку суспільства, соціально-демографічної структури населення. Містобудівна та природо-ландшафтна складова цілком залежить від характеру розміщення садово-паркових об'єктів по відношенню до забудови населених міських і заміських територій. Більшість садово-паркових об'єктів України формувалась на основі сіл, менша в невеликих містечках. Визначено характер відновлення природно-географічної ситуації в кордонах міста та вплив природно-ландшафтних факторів на розвиток містобудівної та природо-ландшафтної складової. Ергономічні, художньо-естетичні та екологічні чинники дозволяють встановити особливості використання пластичного мистецтва у садово-паркових об'єктах та створити відповідні природно-екологічні умови для їх формування. Структурно-типологічні та технічні чинники дозволяють виявити основні умови розвитку міського середовища та історичних садово-паркових об'єктів України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Abyzov, V. Modern Conditions and the Impacts of the Creation of Architectural Environment. *IOP Conf. Ser.: Mater. Sci. Eng.* 2017, 245, 082050, 2-12.
2. Білоус В.І. Садово-паркове мистецтво. Коротка історія розвитку та методи створення художніх садів; Навчальний посібник. Київ : Науковий світ, 2001. 299 с.
3. Гамалія К. С. Синтетичний характер садово-паркового мистецтва. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*, 2010. вип. 24. С. 368-381.
4. Жирнов А. Д. Мистецтво паркубудування Львів ; Вища школа, 1977. 208 с.
5. Вечерський В.В. Плани міст Лівобережної України ХVН-ХVНІ ст. як джерела вивчення містобудівного розвитку. *Архітектурна спадщина України*. Київ : Українознавство, 1996. Вип. 3, част. 1. С. 105-121.

ABYZOV V., DUDARETS V.

FACTORS AND CONDITIONS OF FORMATION OF OBJECTS OF GARDEN AND PARK ART OF UKRAINE AND MODERN LANDSCAPE DESIGN

The study comprehensively examines the development of modern landscape design based on the principles of garden and park art of Ukraine, and also examines the interrelationship of factors and conditions for the formation of objects of garden and park art and landscape design. The following main factors were analyzed: socio-economic and cultural, urban planning and natural-landscape, ergonomic, artistic-aesthetic and ecological, structural-typological and technical.

Key words: *environmental design, landscape design, factors.*